РОБОЧИЙ НАРОД

орґан української соціял-демократії в Канаді.
Виходить що тиждня.
в Винніпеґу, Ман. [Канада], під ч. **144 Higgins Ave.**
Редактор і адміністратор Ів. Навізовський.
Передплата виносить $2.00 на рік, за границю так само

"ROBOTCHYJ NAROD"
(THE WORKING PEOPLE).
THE OFFICIAL ORGAN OF THE
UKRAINIAN SOCIAL DEMOCRATIC FEDERATION.
(Affiliated with the S. D. Party of Canada).
THE ONLY UKRAINIAN SOCIALIST PAPER IN NORTH AMERICA
Published weekly by
THE "ROBOTCHYJ NAROD" ASSOCIATION
at 144 Higgins Ave. - - - Winnipeg, Man.
J. NAWIZOWSKY, EDITOR AND MANAGER.
Subscription $2.00 a year.

Address: Адресуйте:
"ROBOTCHYJ NAROD"
Box 3542 (Sta. B.) Winnipeg, Man. Can

Скажіть, чи ви бажаєте?

Ново-упечений „руський владика" не є собі який будь дурень. Він знає, що він приїхав до Канади не фарми корчувати, а баранів стричи. А щоб доступитись до їхньої вовни, треба застеречи себе перед правом, себто мати повне право темнити канадийських Русинів езуїтським туманом, робити між ними релігійні заколоти, і розкошувати на їхній глупоті і праці з своїми попами черцями і ріжними законницями.

„У. Г." в 11. ч. подає маленьку вістку про те, що Будка подає ся до домініяльного парляменту о інкорпорацію його греко-католицького бізнесу в Канаді. Як справу з маринаркою, так і сю „У. Г." проминає мовчанкою. Еще виростає один боляк на шкірі руського народа в Канаді, а народолюбний „У. Г." тихо, ша! ані пари з уст! Над народом піднесли кати сокиру, а він мовчить.

Соціялісти старають ся не втручатись в релігійні справи, але і їхньому терпіню приходить вже край.

Гляньмо на Італію, там на кождих 40 мешканців припадає один чорноризець. Цілі реґіменти монахів і сестрилок [illegible] герои зажерли цілий тамошний край. Італійські злидні стали причтою в язиціх. В самім Римі сотки тисяч бідаків, родять ся, жиють і вмирають під голим небом на улицях в той час, коли папа римський з своєю братією розкошує в тисячах витиканських палат. А Іспанія? А Галичина? Хто зруйнував наш родимий край? Скажете пани? — Так, одну половину пани, а другу попи. Кому нині найліпше жиєсь в Галичині? Панам і попам. Берім Бельгію. Там неволя йде тільки з рук попів. Мексико, ціла Полуднева Америка, се обдерті жебраки. Се так попівська саранча обіла їх! А Росія? Хто як не та чорна, патлата, бородата гусінь зажерає нарід, темнить, не дає встати з вікового сну?

Послідними роками Франція почала вигонити попів і сестричок геть з своєї хати. Церкви переробили на касарні для війська та на публичні школи і читальні. Тоді всі ті попи та сестрички не поскидали з себе тих паячих убрань, не схотіли заробити собі хлібця по божому: в поті чола, ні! Вони знали, що за морем є ще краї, де люди поклонять ся шкапліжам та ідолам, де ще не знають служити богови в дусі та правді. І налетіло сих чорних духів і в Канаду подостатком. Вони силкують ся зробити з неї край недолі і печалі, де буде вічно плач і скрегот зубів, а тоді буде їхнє пановане!

Се ганьба, щоби в 20 столітю будувати еще монастирі, та щоби волочились еще поміж народом грабуючі його жебраки, що звуть себе слугами божими.

З Франції ввалилась одна орда єзуїтів в Канаду, чорносотенець Платон також наслав ту православної зарази, а нині стають вже здійснятись й обіцянки Андруха з Юру. Він же обіцяв колись, що прийде час, коли в Канаді каліки і сироти будуть ходити з торбами попід чужі вікна.

Будка інкорпорує греко-католицький бізнес. І звичайно консерва, котра так покумалась з попами, радо заінкорпорує його. Але ми, люд робочий, ми нащадки борців на барикадах 1871 року в Парижі, ми нащадки Гуса, Бруно, Галілея. ми нащадки мучеників інквізиції, ми борці російської революції, згадаймо кільки нашої крови розточили кати під шумом попівських дзвонів. Ми ті, котрі несли сьміло в нарід сьвітло, а зате гинули зоолені попівством. Чи хочемо, щоб з Канади зробила чорна саранча обгризену, стоптану пустелю? Чи хочете, щоб наша Канада стала краєм жебрів як Італія, Галичина, Росія чи Мексико?

Скажіть ви народні борці, чи хочете?!

Клясова борба.

Написала др. Татяна Грігоровіч.

Кляси і клясові борби в старині.

В противеньстві до диких народів, у яких не було ніяких клясових ріжниць, бачимо у старині, в часах невільництва дві різко відзначені кляси: невільників і їх властителів.

Властителі невільників, пани, не потребують вже більше, так як дикі, працювати до удержаня житя. Для них працюють вже тепер невільники. Невільник належав свому панови, так як худоба або иньші річи; пан міг своїх невільників продати, бити навіть і убивати, а колиїого ласка була їх годувати, то лише з тих причин, за а ких годуэ ся худобу; він їх годував, щоби они могли ліпше на него робити.

Зразу не було великої ріжниці у способі житя між невільниками а їх панами. Але з розвитком знарядів і вартости праці ставала ся ріжниця щораз більша іменно збільшав ся щораз збиток і богацтво панів коштом праці невільників.

В міру того, як властителі невільників будували собі величаві палати, окружені парками і городами, заїдали найсмачнійші страви [illegible] і вживали всіх розкоший житя, ставало положенэ невільників, що раз гірше, що раз більше невиносиме. Они мусіли обробляти поля, стеречи худобу, сповняти всі домашні роботи, працювати у копальнях, вести промисл і торговлю, і то всьо лиш для того, щоби їх пани могли жити у роскошах. До того всього треба було побільшити число невільників. Бранці воэнні вже не вистарчали для сего, тому почали польовати на людий, як на зьвірів.

Літописці сих часів оповідають, що невільників зганювано чередами до панів, де їх чекала страшна судьба. Напятновані горячим зелізом, зі скованими ногами, щоби не могли утікати, мусіли працювати цілу днину під дозором немилосерних наставників; на ніч замикано їх звичайно у пивницях, звідки нераз чути можна було стогін нещасливих, змішаний з брязкотом ланцухів. За утечу карано розпятэм на хресті. За замордоване пана, карано смертию всю родину невільника. З невільником обходжено ся, як з худобою. Після слів одного римського пана, треба невільника так як вола годувати добре доки він може працювати. Не було-би се по господарски лишати эго в голоді а продавати эго можна, як зужитий плуг, коли він став нездібний до праці. Иньший властитель рабів сказав: „Раб мусить працювати або спати. Иньшим не сьміє занимати ся".

Варта згадати також і про те, що пани старали ся самі ввести між своїх невільників ворожнечу. Они не тримали невільників споріднених між собою, або одної нациї. Ціль сего ясна. Они бояли ся эдности невільників.

Але і сі осторожности не помагали. Спільне терпінэ вязало невільників тіснійше як всі иньші родинні і національні звязи.

І вже тоді лучили ся чужі собі невільники, щоби спільно бороти ся проти своїх гнобителів. Приходило до крівавих борб, які тревали нераз цілими роками, а ті борби що раз частійші причинили ся немало до розпаду римського цісарства, де невільництво найбільше було розвинене.

Щож се за борби були між невільниками а їх властителями? Що їх викликало? Пани тодішні говорили: що невільники підбунтовано. Але ми, що знаэмо добре передну історию сих борб, мусимо сказати, що викликали їх самі відносини. Се були природні борби між клясою гнобителів в одної сторони а клясою гноблених з другої. Одним словом, се були клясові борби.

Розуміэ ся тоді був оден або кілька „провідників" котрі осьвідомлювали других і побуджували, їх до повстаня але ніколи-би не було до сих повстань прийшло, колиб невільники не були гноблені, колиб їх власний інтерес не спонукав їх до того.

Там де э кляси і клясові ріжниці, там мусять також бути і клясові борби.

Кляси і клясові борби в часах середновічних.

На селі.

Невільництво зістало знесене.

На місце невільництва настаэ у середних віках кріпацтво (панщина). Кріпак маэ до власного ужитку кусень землі з хатою. Права дідичів до особи кріпака вже більше обмежені. І так приміром сьмів дідич продавати кріпаків лише разом зі своїм добром. Але все таки дідич маэ необмежене право до праці і найбільшої части зиску з праці кріпака. Кріпаки мусять три або і більше днів у тижни обробляти поле дідича і крім сего приносити панови данину всілякого рода з свого власного господарства.

З чого складали ті данини про се оповідають широко історики а ми обмежимо ся на тім, що скажемо одним словом, зі всього, що кріпак мав, що витворив своєю працею.

З початку уважали ті данини відшкодованэм за воэнну службу, яку сповнювали пани [шляхта]. Але з часом війни ставали що раз рідші, панщизняний нарід втягнено також у військову службу, а данини для дідича лишили ся.

Як бачимо і в середних віках ділила ся людність на клясу дідичів, які жили і збогачували ся коштом чужої праці, і на клясу кріпаків і мужиків, які терпіли і працювали, не на себе але на других; одним словом ділила ся на клясу визискувачів і визискуваних.

Щож було наслідком сего стану? Наслідком сего було, що середні віки оповідають нам про числені і часті бунти мужицкі, про кріваві борби між дідичами а кріпаками.

Не э нашою задачею, оповідати про перебіг сих мужицких повстань. Найважнійше се, що они богато причинили ся до знесеня кріпацтва і э доказом, що там де істнують кляси і клясові противеньства, э клясові борби неминучі.

Але середні віки переконують нас, що борби клясові не мусять прибирати кровавий характер, що э і иньші форми клясових борб. Побачимо се з дальшого.

Відновляйте предплату на „Р. Н."

Минули часи „хреста".

Недавно мавим нагоду бачити в філядельфійській лазни факт, котрий досконало характеризуэ „віру" і „побожність" не тільки сих людий, про котрих буде мова, але взагалі всіх віруючих парохіян. Послухайте:

Ввійшло до лазні трох російських мужиків. Хлопи як дуби, і костисті і плечисті. Одно тільки на них можна було зауважити, що се люди перетяжені фізичною працею, бідні і бліді як смерть. Всі три поставали вони під стіну, повпихали руки в кишені і споглядали на иньших людий мов на щось то нового і небезпечного. Хотяй місць було доволі, то вони чомусь воліли стояти під стіною чим сидіти. Ся власне їхня скромність і покірливість, звернула на них очи всіх присутних. І я обсервовував своїх „ландсманів". Мені стало якось осоружно і забаглось заговорити до них. Приступив я до них і питаюсь: Чому не розбираэтесь братя? — Але вони споглянувши один по другім, не відповіли мені нічого, тільки стали сікати носи та покашлювати придушеним голосом, немовби боялись кого. Коли побачили, що я таки не відступаюсь від них, двох стало розбиратись і щось шептати між собою, а третий перехилившись на другу ногу, почав з несьмілостию циґаро купити. Заждав я хвилину і бачу, що третий тоже набрав ся вже відваги і розбираэ ся. Я сів і жду дальше. Він скинув з себе верхну одіж і хоче йти в сорочці купати ся. Послугач не пускаэ, і зачинаэ ся галас, сьміх, а Анґлійці зачинають свистати. Бачучи наругу над чоловіком, мені зробилось неприэмно. Я став успокоювати всіх та просити його, що як не скине сорочки, то не буде купаний. По короткій надумці, він скинув зі злости сорочку, схопив ся чомусь руками за шию, ну і помчав з своїми товаришами в пару. Мені стало дивно. Ще нічого не знаю, чому він не хотів розібратись.

В купелі почалась між ними розмова та сьміх. Приступаю до них і питаю чому він не хотів розібратись. Відповідь дістав слідуючу: „Мне не первой раз ходіть в баню, я знал что нужно будет совсем раздевать ся, только в том дело, что я позабил оставіть етот хрестик дома." Скінчивши сі слова, сягнув кулаком поза шию і показуэ мені розпятого Христа. Відтак каже дальше: „Понімаэте ґаспадін, в етой стране хрестикоф нэнада і потому я встидался ево показать: я хотэл подождать аж все пайдуть купатьса, а тогда скрить эво в карман, чтоби Анґлічане не сьміялісь с меня".

Бувби ще щось говорив, але його товариші перешкодили йому. Я довго споглядав еще на сих бідаків.

Сей факт ніби марниця, але він аж надто добре висьвітляє як то „вірні" стоять за своэю вірою чи там Христом. В лазни хотів він Христа в кишеню пхати, аби люди не сьміялись з него, а в Росії, або на 5 евни в Філядельфії, (де э церква) готов голови розбивати тим, що з него посьміялибись. Між чужими, він встидав ся хреста, а між своїми, він житэ віддавби за него. От і бачимо, що „хрест", котрий колись був знаком сьвятим, нині тратить вже свою вартість і значінэ. Нині бізнесові фірми уживають вже хреста як „trade mark" на своїх товарах. Пр. компанія, що виробляэ плястри, вибиваэ на них знак червоного хреста, експілер тоже продають під таким знаком, а що найгірше, навіть горівка, котру називають „Бенедектін", э означена знаком хреста. Ми бачимо, що коли давнійше хрест був монополем тільки попів, нині служить він ріжним компаніям до обдурюваня та визискуваня публики. Найбільшу однак зневагу роблять сему невинному знакови самі християнські попи. Вони всю свою погань закривають хрестом, а темні все ще вірють таки в се як щось сьвятого, нетикального.

Н. Б.